

(3 Hours)1. Answer in not more than **two** sentences :—

20

- (a) Closure under I.D. Act, 1947 ?
- (b) Define industrial tribunal.
- (c) Give two unfair labour practices on the part of employer.
- (d) Give two example of illegal strike under MRTU and PULP Act.
- (e) Define partial disablement under WC Act, 1923.
- (f) Central Act under MRTU and PULP Act, 1971 ?
- (g) Date on which standing order comes in operation.
- (h) Which Court shall try offences under IE (SO) Act, 1946.
- (i) The award of Labour Court shall be signed by whom under ID Act, 1947.
- (j) Write to objects of ID Act, 1947.

2. Write short note on any **four** of the following :—

20

- (a) Authorities under MRTU and PULP Act
- (b) Procedure for payment subsistence allowance under the IE (SO) Act, 1946.
- (c) Strike and lockout under ID Act, 1947.
- (d) Labour Court under ID Act, 1947.
- (e) Workman under WC Act, 1923.
- (f) Arising out of and in the Course of employment.

3. Answer any two of the following :—

12

- (a) A union has got 38% membership of total workman employed in the establishment and it applied for grant of recognition.
Another union objects on the ground that it has got 40% membership of the total amount of workman in that establishment.
  - (i) To which authority the Application for grant of recognition has to be made.
  - (ii) Give the two duties of recognized Union.
- (b) A workman leaves his workplace during lunch hour to have his lunch from nearby hotel while coming back to his work place he met with an accident and sustained permanent disability.
  - (i) Is the employer liable to pay compensation? Give reasons for your answer.
  - (ii) What is the defence available to the employer.
- (c) An award passed by the Tribunal giving higher pay scale to the workman. The employer terminates the award after one year.
The employer after the termination of the award makes payment of wages at the scale prevalent prior to passing of award.
  - (i) Whether the action of the employer of reducing wages is legal.
  - (ii) How long does the award remain in operation ?

4. Answer any four of the following :-

48

- Give the authorities under the ID Act, 1947.
- Define Workman and state who are not workman under the ID Act, 1947 with case laws.
- Briefly explain object scope and matters to be provided for in model standing orders under the IE (SO) Act, 1946.
- Explain collective bargaining and give its merits and demerits.
- What is occupational disease what is the extent of liability of an employer in such a case.
- Discuss the procedure obligation and rights of recognized Union under the MRTU and PULP Act, 1947.

१. एका वाक्यात उत्तरे लिहा :-

२०

- औद्योगिक विवाद कायदा १९५७ अंतर्गत “संप”.
- औद्योगिक न्यायधिकरण ही संज्ञा स्पष्ट करा.
- एम्. आर्. टी. यू. आणि पी. यू. एल्. पी. कायदा १९७१ मधील मावाकचे बाजूने केले अनुचित.
- एम्. आर्. टी. यू. आणि पी. यू. एल्. पी. कायदा १९७१ कायदा बेकादेशीर संप सांगा.
- कामगार नुकसान भरपाई कायदा १९२३ प्रमाणे “अंशिक अपंगत्व म्हणजे काय ?
- एम्. आर्. टी. यू. आणि पी. यू. एल्. पी. कायदा १९४७ अंतर्गत केन्द्रीय कायदा म्हणजे.
- स्थायी आदेशकोणत्या तारखेला लागू होतात.
- स्थायी आदेश अधिनियम १९४६ या कायद्यानुसार जे गुन्हे आहेत तो कोणत्या न्यायल्यात चालविण्याचा अधिकार आहे.
- औद्योगिक विवाद कायदा १९४७ प्रमाणे कामगार न्यायालयाचे किंवा मलचाचे निवाडा ह्यावर कोणाची सही असेल.
- औद्योगिक विवाद कायदा १९४७ अंतर्गत कोणतेही दोन उद्देश लिहा.

२. टिपा लिहा :-

२०

- औद्योगिक विवाद कायदा १९४७ प्रमाणे “कामगार”.
- औद्योगिक आस्थापन (स्थायी आदेश) १९४६ अंतर्गत इतर भत्ता पगाराची प्रक्रिया.
- औद्योगिक विवाद कायदा १९४७ अंतर्गत संप आणि टाळेबंदी.
- औद्योगिक विवाद कायदा १९४७ अंतर्गत कामगार न्यायालय.
- एम्. आर्. टी. यू. आणि पी. यू. एल्. पी. कायदा १९९७१ अंतर्गत अधिकारीता.

[TURN OVER

३. खालील कोणतेही दोन सोडवा :-

“ए” संघटनेने एकूण कामगारांपैकी ३८% सदस्य आहेत आणि या संघटनेने आमन्यतेसाठी अर्ज केला आहे. दुसरी संघटना “बी” यानीही विरोध केला की त्यांच्याबडे एकूण कामगारांपैकी ४०% सदस्य आहेत.

- (अ) कोणत्या अधिकाऱ्याकडे मान्यता मिळवण्यासाठी अर्ज करावा लागतो ? का ?
- (ब) एक कामगार त्याची काम करण्याची जागा सोडून जेवण्यासाठी जवळच्या उपहारगृहात गेला होता. तेथून परत येत असताना त्याचा अपघात झाला आणि त्यास कायमस्वरूपी अपंगत्व आले.
  - (१) त्याचा मालक हा कामगार नुकसान भरपाई
  - (२) अशी मान्यता विकण्यासाठी असा अर्ज करण्याचा अधिकार आहे ?
- (ब) एका कंपनीने त्यांची व्यवसायाची जागा एका जागेवरून दुसऱ्या ठिकाणी २ कि. मी. अंतरावर स्थलांतर केली सदर स्थलांतरण करण्याबाबत कामगार संघटनेस नोटीस न देता आणि चर्चा न करिता सदर संघटनेची विवाद निर्माण केला की सदर कृत्य हे कामाची जागा आणि स्वरूप बदलणारे आहे.
  - (१) सदर कायदेशीर औद्योगिक विवाद आहे का ?
  - (२) सदर कामगारांना नोटीस देणे कामाची जागा बदली करणे विषयी हे बंधनकारक आहे का ?
- (क) एका कामगारास त्याच गिरणीमधील दुसऱ्या एका कामगाराने मारहाण केली आणि काही बाहेरच्या माणसांची मदत घेतली त्यामारहाणीत त कामगाराचा एक हात मोडला गेला. (Fracture).
  - (१) सदर अपघात हा कामाच्या निगडीत नोकरी दरम्यान झाला असे म्हणाला का ?
  - (२) ही अपंगता कशी अपंगता आहे.

४. कोणतेही चार लिहा :-

- (अ) औद्योगिक विवाद कायदा १९४७ प्रमाणे अधिकरीता काय आहेत लिहा.
- (ब) औद्योगिक विवाद कायदा १९४७ अंतर्गत कामगार आणि कोणी कामगार नाही. व्याख्या करा. आणि केस लॉ द्या.
- (क) स्थाई आदेश म्हणजे काय औद्योगिक कामगार (स्थायी आदेश) कायदा १९४६ प्रमाणे नवनिर्मित स्थाई आदेश दिले जाणाऱ्या विविध बाबी स्पष्ट करा.
- (ड) समुदायी सौदेबाजी म्हणजे काय त्याचे गुण आणि दोष लिहा.
- (इ) व्यवसायजन्य रोग म्हणजे काय सदर बाबतीत मालकाची जबाबदारी काय असते.
- (फ) एम्. आर्. टी. पी. आणि पी. यु.एल्. पी. १९७१ अंतर्गत नोंदणीकृत संघटनेची प्रक्रिया अधिकार आणि कर्तव्ये यांची चर्चा करा.